

Jessika Sellergren, författare till artikeln. Arbetar med kommunikation på Institutionen för designvetenskap, LTH.

Industridesign – ett ämne som lockade fram Ingvar Kamprad

– Var ska man realisera en dröm om inte vid en teknisk högskola?

Året var 1998 och Ingvar Kamprad såg till att bli hembjuden på kaffe hos dåvarande rektorn för LTH, Thomas Johannesson. Ingvar Kamprad funderade på om han med LTH:s hjälp kunde kombinera en attraktiv produktutformning med kostnadseffektiv produktion och miljöanpassad råvaruförsörjning. Efter lördagskaffet i Thomas Johannessons kök var samsynen ett faktum. Fikan slutade med en donation på 250 miljoner kronor för att utveckla industridesignutbildningen på LTH.

– Tack vare donationen kan vi hålla en mycket hög internationell klass på verksamheten, sade Thomas Johannesson då. Han berättade också att industridesignutbildningens verksamhet ska vila på den skandinaviska modernismens socialhumanistiska

idéer om den goda vardagsvaran.

Donationen från Stichting IKEA Foundation bidrog till att Industridesignprogrammet utökades från femton till trettio platser och utvecklade den tidigare inriktningen mot byggsidan med element från boendet som möbler och belysning.

– Tanken är att utbilda designers som kan skapa bättre konkurrensfördelar för industrin och samhället och ökat mervärde för kunderna, sade Ingvar Kamprad i samband med beslutet om donationen. Mycket av dagens och gårdagens formgivning av möbler och inredning fördyrar produkterna onödigt mycket. Men god design måste finnas tillgänglig för de många människorna och det blir den bara om den kombineras med ett lågt pris. Det kräver designers som utgår från kunskaper om såväl kundernas behov och

villkor som produktion, distribution och resurshållning, fortsatte han.

Donationen innebar dock ingen inblandning av IKEA i utbildningen. Ingvar Kamprad framhöll att IKEA-stiftelsen är en egen juridisk person och helt fristående från IKEA.

– Överenskommelsen innebär att LTH väljer att göra en del satsningar, och stiftelsen väljer att stödja dessa initiativ med en donation i form av årliga bidrag, sade Thomas Johannesson.

Donationen var också startskottet för byggandet av Ingvar Kamprad Designcentrum (IKDC). Husets syfte var inte enbart att rymma industridesignutbildningen, utan var också tänkt som hemvist åt Institutionen för designvetenskaper med forsknings- och utbildningsområden som Aerosolteknologi, Ergonomi, Förpackningslogistik, Innovationsteknik, Maskinkonstruk-

◀ Ingvar Kamprad inviger IKDC, 2002.

◀ Claus-Christian Eckhardt, rektor för Institutet för Designskolan. IKDC, LTH. ▶

tion och Rehabiliteringsteknik. 2002 stod IKDC klart. Vid invigningen sade Lunds universitets rektor Boel Flodgren att hon var tacksam över detta fantastiska hus och hoppades att kreativiteten skulle utvecklas.

– Vi kan bli bäst i Sverige och kanske i Europa i industridesign, sade hon.

ÄR VI BÄST?

– Om man en gång varit där vet man att det bara är en fråga om tid innan man blir näst bäst. Med andra ord, om någon säger att vi är bäst är det bra, men det är inte vårt mål, säger Claus-Christian Eckhardt, rektor på Institutet för Designskolan och före detta chefsdesigner på Bosch. 2001 tillträdde han som LTH:s första professor i Industridesign. Tio år har gått sedan LTHs 40-årsjubileum och skolans anseende har ökat stadigt.

– Utvecklingen av designutbildningen sker omsorgsfullt och kontinuerligt och det hinner hända en del på tio år, säger Claus-Christian Eckhardt. Bland annat var vi en av de första utbildningarna på LTH att anpassa oss till resultatet av Bolognaprocessen och gick från ett femårigt masterprogram till tre plus två-modellen. Vi har fått vår beskärda del av granskningar, men viktigast av allt har vi bedrivit utbildning vars resultat årligen visas på en global arena. Och ibland har världen kommit på besök till oss i form av seminarier och konferenser. 2005 var vi till exempel värd för en av världens största designkonferenser ICSID, The International Council of Societies of Industrial Design, berättar han.

En annan del av utvecklingen är namnbytet. Sedan 2009 heter utbildningen *Lund University School of*

”Det är en förmån att tillhöra LTH och i sin tur universitetet i stort och att kunna skapa samarbetsmöjligheter med så korta avstånd, säger Claus-Christian Eckhardt.”

Industrial Design eller kort och gott *Industridesignskolan*.

Det är lättare att mäta sig med andra designskolor i och med namnändringen.

Anders Axelsson, rektor på LTH, berättar att ändringen är viktig för att lyfta fram skolans särart i relation till andra konstnärliga skolor. Det finns dock en stor skillnad och det är att Industridesignskolan i Lund tillhör en teknisk högskola.

– Det är en förmån att tillhöra LTH och i sin tur universitetet i stort och att kunna skapa samarbetsmöjligheter med så korta avstånd, säger Claus-Christian Eckhardt.

Vi får tillfälle att samarbeta med områden som till en början kanske inte är helt självklara att koppla ihop med industridesign, fortsätter han.

Claus-Christian Eckhardt berättar att

ett av de områden som utbildningen har samarbetat med är Elektroteknik. I ett gemensamt tredjeårsprojekt handlett av Sony Ericsson våren 2005, fick studenterna på Industridesign och Elektroteknik uppgiften att föreställa sig kommunikation i sin vidaste bemärkelse genom att använda alla sinnen och teknologier, både existerande och innovativa. Resultatet blev bland annat ett projekt i vilket studenterna laborerade med en idé om en ”relations-filt”, *Distant Presence - intimacy despite distance*. Idén springer ur den subtila, ofta ordlösa kommunikationen som återfinns i parrelationer. Filten ger en känsla av närvaro även om man råkar befinna sig på skilda platser. Textilen registrerar beröring och om så önskas värmer den upp motsvarande yta på parternas filt.

Distant Presence
– intimacy despite distance, ett gemensamt projekt för studenter på Industridesign och Elektroteknik. ▶

HÅLLBARHETSPROFIL

Thomas Johannesson ser också fördelar med att Industridesignskolan tillhör LTH. Han berättar att skolan är den första utbildningen i industridesign vid en svensk teknisk högskola.

– Att verka på en teknisk högskola och ett brett universitet innebär att man har tillgång till kvalificerad utbildning i alla de discipliner som krävs för att förstå såväl önskemål och livsmönster som tekniska möjligheter, säger Thomas Johannesson.

Han säger också att studenterna under utbildningen får en förmåga att förstå människors nutida och framtida behov samt ges möjligheter att arbeta medvetet för planetens hållbara utveckling.

Industridesign har alltid och kommer alltid handla om hållbarhet, det är inget nytt. Claus-Christian Eckhardt

menar att det är en av de viktigaste aspekterna i utbildningen.

– Vi kan inte fortsätta med denna överproduktion för att tillfredsställa konsumenterna, säger han, och berättar att ett av utbildningens syften är att ge studenterna kunskap för att motverka denna trend.

– Tyvärr är mycket av det som förs ut på marknaden i dag överflödigt och efterhärmande. För att stå emot kortsiktigt tänkande vill vi se design som ett yrke som kräver medvetenhet, ödmjukhet och ”moral intelligence”, fortsätter han. Olof Kolte, en av skolans lärare och eldsjäl när det handlar om hållbarhet, säger:

– Vi arbetar aktivt med att uppmärksamma studenterna på de utmaningar som mänskligheten står inför och som man som designer måste förhålla sig till. Utmaningarna är inte nya i sig,

◀ Olof Kolte, lärare på Industridesignskolan och eldsjäl när det handlar om hållbarhet.

Greater Mekong Collection. ▶

många civilisationer har gått under historiskt på grund av dålig resursanvändning.

Olof Kolte frågar sig själv och eleverna varför vi ska ha 2500 mejeriprodukter på varuhushyllan när vi behöver fem, varför vi bygger hus som inte går att underhålla och varför vi transporterar både oss själva och 1500 kg när vi uträttar ärenden?

– Vår ambition som utbildare är att designern ska ha en större roll i framtiden genom att använda sig av designprocessen för att skapa modeller för förändring. Designern kan få en central roll i att hjälpa till att utforma nya och bättre system som vi kan basera vår vardag på, säger Olof Kolte.

ROTTING ÄR TRENDIGT

Några nytexaminerade lundadesigners som tagit hållbarhetstänkandet

ett steg vidare är Therése Broberg, Per Brolund och Clara Lindsten. I ett samarbete anordnat av Industridesignskolans lektor Per Liljekvist, har de tillsammans med Världsnaturfonden arbetat i Laos, Kambodja och Vietnam för att få idéer till miljösmart och nyskapande design. Resultatet blev en kollektion av rottingmöbler, Greater Mekong Collection.

– Rotting är trendigt och upplever helt klart en revival på marknaden. Materialet är fascinerande att jobba med. Genom att använda certifierad rotting på ett smart och resurssnålt sätt hoppas vi också göra en miljöinsats och bidra till att bevara skogarna i Sydostasien, säger studenterna.

Miljömedvetenheten är tydlig i produkterna. Studenterna har använt det mesta av råmaterialet för att minska spillet och flera av produkterna

◀ Therése Broberg, tidigare industridesignstudent med miljö-tänkande som fokus.

”Vår ambition som utbildare är att designern ska ha en större roll i framtiden genom att använda sig av designprocessen för att skapa modeller för förändring, säger Olof Kolte.”

är stapelbara för att maximera utrymmet vid transport av dem. Hållbarhetsperspektivet har följt med från industridesignutbildningen, och Therése Broberg säger:

– Miljötänkandet hade vi redan innan vi började med projektet, så den största lärdomen är att ha jobbat i Asien och lärt känna olika producenter där. Under våren 2011 åker Therése Broberg tillbaka till Laos som frilansande designer för att utveckla nya projekt.

– Den här korsbefruktningen mellan design och miljötenk och utbytet med fabrikerna i Vietnam känns fantastiskt berikande för mig. Mängder med spill från rotting kan återanvändas.

Det ger helt nya möjligheter att hitta innovativa lösningar med en helhets-syn, säger Clara Lindsten.

OSYNLIG CYKELHJÄLM

Innovativa lösningar ägnar sig också de tidigare industridesignstudenterna Terese Alstin och Anna Haupt åt. 2005 hade nyligen lagen om cykelhjälmstvång för de under 15 år trätt i kraft och debatten handlade om lagen skulle gälla även för vuxna. Terese Alstin och Anna Haupt upplevde en eventuell lag om hjälmstvång som ett hot eftersom de själva aldrig skulle vilja bära en traditionell hjälm när de cyklade. Men de började fundera på om det fanns andra lösningar. Efter en enkätundersökning om hur morgondagens cykelhjälm skulle kunna se ut, och ett av svaren var ”osynlig”, så hade de fått idén till sitt examensarbete.

– Det var en stark drivkraft för oss att få veta att folk faktiskt slutar cykla om de tvingas bära hjälm, säger Anna Haupt.

Anna Haupt och Terese Alstin. ▲

Hövding – den osynliga cykelhjälmen
här uppblåst som en airbag. ►

Nu produceras den osynliga cykelhjälmen, en hjälm som kan bäras som en krage men som ändå skyddar huvudet med en airbagfunktion vid en eventuell olycka. Med sin idé har Terese Alstin och Anna Haupt skapat ett stort massmedialt intresse och deras företag Hövding har numera fjorton anställda.

Med parollen ”med Hövding kan cyklister skydda huvudet i trafiken utan att det sker på bekostnad av den

personliga stilen”, har den osynliga hjälmen gjort succé innan den ens kommit ut på marknaden. Och allt började som ett examensarbete på Industridesignprogrammet.

– Utbildningen har betytt jättemycket för oss!

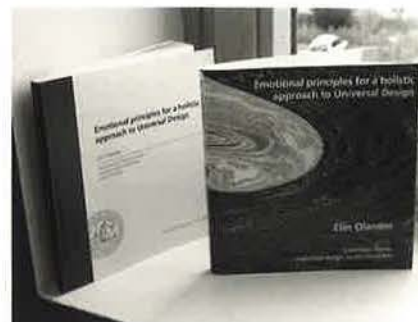
Den har gett oss ett fokus på konsumenten och användaren som jag inte tror att man kan få på en annan utbildning, säger Anna Haupt.

"Många studenter vill göra något viktigt och relevant för samhället, säger Anders Warell."

Elin Olanders licentiatavhandling. ►

Anders Warell, forskningsledare i Industriedesign. ►

PRODUKTER UPPLEVS MED FLERA SINNEN

Att behålla fokus på användaren vid design av produkter är viktigt även inom forskningen i Industriedesign. 2005 fick ämnet sina två första doktorander och Elin Olander var en av dem. 2007 presenterade hon sin licentiatuppsats i vilken unga personer med funktionshinder beskriver sina känslor och tankar om hjälpmedelsprodukter, både om hur de fungerar och hur de ser ut. Deras berättelser handlar om ilska för att något inte fungerar och frustration över att inte ha kontroll över en produkt eller situation. De beskriver också att de låter bli att använda sina hjälpmedel för att produkterna rent visuellt inte stämmer överens med personens syn på sin egen identitet.

Elin Olander disputerar hösten

2011 och hennes avhandling lyfter just frågan om hur brukare upplever produkter som de av olika skäl måste använda utan att egentligen tycka om eller vilja använda. Känner användaren att produkten är meningsfull eller stigmatiserande? Hur passar produkten in i personens egen bild av sig själv? Hur kan industriedesignern arbeta med dessa frågeställningar när nya produkter och hjälpmedel ska tas fram?

Anders Warell, forskningsledare i Industriedesign, bekräftar tanken att en produkt upplevs med flera sinnen och skapar känslor.

– Den unika kärnan i designarbete handlar om att skapa upplevelser för människor, säger han. Dessa måste vara tilltalande, meningsfulla och relevanta för att leda till ett genuint och hållbart värde. Industriedesigners verkar för upplevelser genom insikter och med

fokus på människans behov och önskemål. Det är en unik utgångspunkt som tar sig olika uttryck beroende på målen och metoderna i varje enskilt fall.

–Många företag arbetar strategiskt för att få design att förmedla känslor och budskap som produkten eller företaget vill stå för. Sådant som motorljud, komfortupplevelser och dofter är viktiga områden för design, säger Anders Warell.

Precis som i grundutbildningen fokuserar forskningen i allt högre grad på skapandet av immateriella värden snarare än fysiska produkter för masskonsumtion. Det kan handla om att förbättra samhället, skapa bättre effektivitet i organisationer eller att förstå kulturella och sociala yttringar som grund för designarbete.

– Många studenter vill göra något viktigt och relevant för samhället. Vi

har studenter som tar fram förslag på effektivare materialåtervinning och hur kuvöser bättre ska kunna tillgodose behovet av en nära relation mellan föräldrarna och det för tidigt födda barnet. Och snart kommer ett examensarbete om hur den fria lejonstammen ska kunna räddas för framtiden, berättar Anders Warell.

På industriedesignutbildningen har hittills 155 examensarbeten slutförts. Någon som har sett dem alla och lärt känna studenterna bakom projekten är Lynn Lindegren. Hon är skolsamordnare för Industriedesignskolan och arbetar med programplanering, studievägledning och övergripande administration av utbildningen.

Lynn Lindegren har stått för kontinuiteten på utbildningen de senaste tio åren och följt alla studenter som har börjat på skolan och senare examine-

◀ Lynn Lindegren, skolsamordnare på Industri-designskolan.

”En gång var jag faktiskt festfixare, säger Lynn Lindegren.”

rats. Lynn Lindegren lär ofta känna studenterna ganska väl. ”You are my second mother”, som en tidigare student sagt till henne, symboliserar tydligt hennes engagemang för studenterna och utbildningen.

Men skolsamordnare eller ej, hon säger själv att hon har haft alla roller man kan tänka sig.

– En gång var jag faktiskt festfixare, säger Lynn Lindegren och berättar om en examensfest studenterna anordnade på Mejeriet. Timbuktu spelade och vi tjänade till och med pengar på inträdet till eftersläppet, berättar hon och skrattar.

Jessika Sellergren

Doktorander i industridesign

Industridesign är ett brett forskningsområde som spänner över fält som processer och metoder för designarbete, hur designrelaterade strategier och designrelaterat värdeskapande hanteras i företag och hur människor upplever och brukar produkter, system och tjänster i sociala och kulturella sammanhang. Industridesign på LTH har sex doktorander:

Despina Christoforidou forskar om kulturella trender: den kulturella användningen av produkter och fysiska attribut för att kommunicera värden och identitet. Förståelsen av dessa manifestationer är ovärderlig för designpraktiken eftersom den kan bidra till att förändra designrollen från att vara en reaktiv till en proaktiv möjliggörare.

Magnus Eneberg forskar inom området design management och studerar hur samverkan mellan designkonsulter och små- och medelstora företag kan leda till ökad innovationskompetens.

Oskar Jonsson skapar genom användarcentrerade metoder förutsättningar för design av möbler som möter den demografiska utvecklingen och en växande seniormarknad.

Carl Lidgard forskar inom design management och intellectual property management för att se hur dessa kan samverka som strategiska resurser i företag.

Elin Olander studerar hur användaren upplever icke självvalda produkter utifrån meningsfullhet och stigmatisering samt produkten som spegelbild av personens egen identitet.

Magnus Wikander arbetar med ljusdesign och tar fram koncept på armaturer som passar de nya LED-lamporna.

STUDENTRELATERAT

INDUSTRIDESIGNER PÅ GOOGLE

Isabelle Olsson 2011

Isabelle Olsson har under våren 2011 fått en tjänst som industridesigner på Google. Hon har tidigare arbetat på designkonsultbyrån Fuseproject i

San Francisco i två år, men rekryterades nyligen till ett av Googles mest innovativa ingenjörsteam för att arbeta med än så länge hemliga "special projects". Om sin tjänst säger Isabelle Olsson:

– Det enda jag kan säga är att det hittills känns som en "once in a lifetime opportunity" och att om allt går enligt planerna så kommer jag vara med om att skapa något som kan förändra världen.

Isabelle Olsson menar att utan industridesignutbildningen hade hon inte kommit så här långt. Hon berättar att studenterna uppmuntras att göra praktik på världens toppdesignstudios och att hennes egen praktik på IDEO bidragit till att hon vågat följa sina karriärmål utomlands.

COCOON

Rickard Hederstierna 2009

Rickard Hederstierna vann den internationella tävlingen Electrolux Design Lab 2009 för skapandet av Cocoon, maskinen som tillverkar kött och fisk. Cocoon tillagar kött- och fiskrätter genom att hetta upp muskelceller som identifieras med radiofrekvensidentifikationssignaler (RFID), ungefär som popcorn tillagas i mikrovågsugnen.

DUST TO DUST

Liv Andersson 2008

I sitt examensarbete funderade Liv Andersson på hur man kan påverka livscykelmönstret även efter döden. Resultatet blev miljövänliga kistor

och urnor som bryts ner efter en tid i jorden. Materialet som användes var nedbrytbar plast med krita i för att göra så lite påverkan på miljön som möjligt. För sitt projekt belönades Liv Andersson med Region Skånes designstipendium 2009.

OSYNLIG CYKELHJÄLM

Terese Alstin och Anna Haupt 2005

Terese Alstin och Anna Haupt vann Venture Cup 2006 för sin osynliga cykelhjälm Hövding, hjälmen som bärs som en krage och blåses upp likt en airbag vid en olycka. De har även vunnit Innovationsbrons idéstipendium 2005 och ett pris från Vinnova 2007. Skapandet av hjälmen började i samband med att Terese Alstin och Anna Haupt gjorde sitt examensarbete 2005. I maj 2011 investerade Industriefonden 20 miljoner i företaget. Pengarna ska användas till höstens lansering av hjälmen.

GREEN POLLUTION

Katarina Ivarsson 2007

Katarina Ivarsson har i sitt examensarbete fokuserat på att världen snabbt förändras och ger oss nya miljömässiga och komplexa frågor att lösa. Framför allt Kina har stora miljöfrågor att tampas med samtidigt som landet är en av världens snabbast växande ekonomier med konsumenter som efterfrågar en snabb produktutveckling. Projektets syfte är att erbjuda den kinesiska konsumenten en form av "eco-consumption" för att få människor att tillämpa en hållbar livsstil som kan användas i en hållbar produktutveckling. Katarina Ivarsson beskriver sitt magisterprojekt så här: "Green Pollution is about your resources, your time and your energy. From the global perspective it is about our world".

**VÅRA TIDVISARE PÅVERKAR
VÅR TIDSUPPFATTNING**
Helena Ondrus 2003

Att utformningen av våra tidvisare påverkar vår tidsuppfattning är grundtanken i Helena Ondrus filosofi och examensarbete. Hon vill att vi ska reflektera över tid och leva väl med den och har utformat tolv armbandsur som på olika sätt skildrar människors sätt att leva. "Prioriteringsklockan" visar inte enbart tiden utan också det som är viktigare än tid, exempelvis familjen. En annan klocka visar tiden som ett rakt streck och illustrerar människans linjära och framtidsinriktade tidsuppfattning.

DESIGN FÖR RYMDEN
Cecilia Hertz 2001

Cecilia Hertz examensarbete 2001 handlade om att skapa en interiör till en räddningsfarkost för den internationella rymdstationen och gjordes i samarbete med NASA. I dag driver Cecilia Hertz rymddesignföretaget Umbilical design och har bland annat arbetat med projekt som Mission Control Center, en konstruktion på månen som ska bli en länk till en kommande bas på Mars samt med projekt som syftar till förbättringar i astronauternas sociala miljö, som exempelvis utveckling av träningsredskap som fungerar i tyngdlöshet.

"Bär något grönt" hette detta bidrag till en gemensam utställning i Milano 2005. ►

